

سفرنامه لرستان و خوزستان، کلمنت اوگاستس دوبد، ترجمه ی محمدحسین آریا، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۱۳۸۴.

مؤلف اثر حاضر ، بارون کلمنت اوگوستوس دوبد، سیاح روسی در محدودهٔ زمانی قتل گریبایدوف، در سمت نایب اولی سفارت روسیه در تهران انجام وظیفه می کرده . چنین به نظر می رسد او خانه بدوشی بوده که به عشق سیر و سفر در خطهٔ پهناور ایران به سیاحت پرداخته و پیش از سفر به لرستان بزرگ ولرستان کوچک و خوزستان، نواحی کرمانشاهان و خراسان و گرگان و همدان و مناطق دیگر مملکت ما را گشته است. تسلط او به زبان و فرهنگ ایران سبب شده تا ضمن بسط اقوال خود، سنجیده و سخت سخن بگوید . بارون دوبد، در عین حال عضو انجمن سلطنتی جغرافیای لندن نیز بوده است و چنین پیداست در رشته تاریخ باستانی مشرق زمین، در انگلستان به تحصیلات عالی پرداخته و بعد از عطش یافتن آثار و ردپای تاریخ ایران باستان، خاص دولت کهن عیلام، به خاستگاه شکوفایی آن یعنی سرزمین لرستان و خوزستان و پخش سلسله جبال زاگرس، که مهد نژاد لر است، و سیاحت در آن به علت شرایط خاص سیاسی آن روز با دشواری ها و مخاطرات بسیار همراه بوده است، به سیر و سفر و مطالعه احوال مردم آن پرداخته و اثری جامع پدید آورده است .

مؤلف که خود را مسیحی مومنی می شمرد، هر آن جا را که پا می پگذارد و آثار ویرانه های باستان را می بیند که روزگاری در کمال عزت و افتخار به شحنگی ممالک گوناگون مفتخر بوده اند و اینک با غبار زمان درآمیخته اند، ناخودآگاه به ستایش سرمدی و جلال ابدی پروردگار می پردازد و بانگ جرس برمی دارد که هان غافلۀ عمر در گذر است. گویی همچون آموزگار علم اخلاق، عوامل و دگرگونی ها را در می یابد و با حافظ نیکوکلام هم آوا می شود:

که آگاه است که کاووس کی به دخمه چه برد

که واقف است که چون رفت تخت جم بر باد

ز انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ

از این فسانه هزاران هزار دارد به یاد

او در مسیر تهران، قم، کاشان، اصفهان و شیراز به کازرون می رود و به اجمال آن را شرح می دهد و تنها به نکات تازه در این مسیر می پردازد، و سپس از کازرون و بهبهان و باغ ملک و مالمیر و شوشتر و دزفول به خرم آباد و بروجرд می آید و به قول خود این سرزمین نامکشوف و ناشناخته را با تفصیل بیشتری به تصویر می کشد و به توصیف چهره اجتماعی و شرح زندگانی ایلیاتی، طایفه های کهگیلویه، بویراحمد، ممسنی، بختیاری و طوایف دیگر در سرزمین لرستان بزرگ و عشایر پیش کوه و پشت کوه در سرزمین لرستان کوچک و ساکنان شهرهای این مناطق می پردازد و نکته های بدیع و نغز می آورد و می کوشد به استناد شواهد مضبوط از تاریخ نگاران عهد داستان و دوران پس از اسلام تا عصر خود، هیچ نکته ای را ناگفته نگذارد.

در فرجام کار پژوهش جامعی به صورت ضمیمه کتاب درباره مسیر لشکرکشی اسکندر و تیمور لنگ در این خطه فراهم می آورد و تلاش می کند تا خط سیر لشکرکشی آنان را منطبق با اسامی جدید در این ناحیه معین کند.